

CZU: 811.111'373:159.955

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4475380>

EVOLUȚIA TERMINOLOGIEI ÎN DOMENIUL INTELIGENȚELOR COGNITIVĂ, EMOȚIONALĂ ȘI ARTIFICIALĂ ÎN LIMBA ENGLEZĂ

Cristina NICHITA

Universitatea de Stat din Moldova

Studiul prezintă o analiză comparativă, dintr-o perspectivă funcțională, a terminologiei din domeniile: inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială. Încercăm să observăm evoluția termenilor în plan diacronic în domeniile anunțate, indicând și cazuri de reterminologizare sau de conexiuni interdisciplinare. Scopul lucrării își are sprijinul pe analiza unui mini-corpus de termeni din domeniul inteligențelor de-a lungul istoriei, prin care scoatem la suprafață evoluția acestei terminologii mai ales la nivel conceptual.

Cuvinte-cheie: termen, terminologie, reterminologizare, diacronie, inteligență cognitivă, inteligență emoțională, inteligență artificială.

EVOLUTION OF THE ENGLISH TERMINOLOGY IN THE DOMAINS OF COGNITIVE INTELLIGENCE, EMOTIONAL INTELLIGENCE AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Our study represents a comparative analysis from a functional perspective of the terminology from the domains of cognitive intelligence, emotional intelligence and artificial intelligence. We intend to trace the terms diachronically in the mentioned domains, including the cases of reterminologisation and interdisciplinary connections. The aim is to present the terminology from the domain of intelligence based on a small representative corpus of terms, with an emphasis not only on the term history and evolution, but also on the conceptual evolution.

Keywords: term, terminology, reterminologisation, diachrony, cognitive intelligence, emotional intelligence, artificial intelligence.

Introducere

Examinarea evoluției terminologiei în domeniul inteligențelor cognitive, emoțională și artificială în limba engleză se bazează pe fundamentele teoretice și lucrările unor cercetători precum: A.Binet, H.Gardner, D.Goleman, J.P. Guilford, A.E. Hendrickson, M.Minsky, T.Simon, C.Spearman, R.J. Sternberg, L.L. Thurstone, P.E. Vernon ș.a., care au pus la dispoziția destinatarilor publicații în domeniile psihologiei și informaticii.

În studiul nostru ne referim preponderent la publicațiile în limba engleză despre tipurile de inteligențe anunțate, unde punem accent pe terminologia respectivă, examinată în plan diacronic. Iar pentru a simplifica modul de operare, vom recurge în continuare la termenul generic *terminologie* din domeniul inteligențelor. În corpusul nostru, limba engleză este limba originală/sursă.

Resursele pentru echivalentele în limba română au fost excerptate din *Baza Terminologică a UE - IATE* (iate.europa.eu) și din lucrarea *The complete book of intelligence tests* (cu varianta tradusă: Cartea completă a testelor de inteligență) de P.Carter. Pentru definiții în limba engleză am recurs la *dicționarele Oxford* (oxfordlearnersdictionaries.com).

Periodizarea terminologiei din domeniul inteligențelor

Din punct de vedere cronologic, terminologia din domeniul inteligențelor s-a dezvoltat odată cu dezvoltarea filosofiei, ontologiei, gnoseologiei și a continuat cu antropologia. Astfel, am constatat că termeni și concepte cognitive există încă de la apariția omului, a scrisului, iar primii termeni în filosofie datează încă de la Platon. Totuși, se consideră că teorii ale inteligențelor, surse de termeni din domeniul inteligențelor, au fost elaborate începând cu sec. XVIII-XIX.

Pentru a analiza termenii din domeniile de referință, ne orientăm după următoarele perioade și criterii de periodizare:

- secolul XVIII-XIX (*primele teorii despre inteligențe*);
- prima jumătate a secolului XX (*elaborarea primului test de inteligență*);
- a doua jumătate a secolului XX (*dezvoltarea inteligenței artificiale*);
- secolul XXI (*dezvoltarea științelor cognitive*).

Drept criteriu pentru o astfel de periodizare ar putea servi apariția teoriilor inovatoare științifice, cum ar fi primul test de inteligență, inițierea dezvoltării inteligenței artificiale, dezvoltarea științelor cognitive și lucrarea lor interdisciplinară.

În prezentul articol studiem următorii termeni în limba engleză din domeniul inteligențelor: *reasoning, memory, discrimination, imagination, intelligence quotient, understanding, manipulation, g factor, s factor, general intelligence, mental energy, numerical ability, induction/inductive reasoning, spatial reasoning, perceptual speed, word fluency, verbal comprehension, artificial neuron, artificial intelligence, cognition, divergent production, convergent production, evaluation, genetic factor, fluid ability, crystallized ability, perception, learning, problem-solving, intelligent robot, expert system, signal, information processing, neuronal center, synapse, frame, mental operation, logical intelligence, intrapersonal intelligence, interpersonal intelligence, spatial intelligence, musical intelligence, naturalist intelligence, existential intelligence, body intelligence, codification, inference, analytical intelligence, creative intelligence, practical intelligence, adaptation, mapping, emotional perception, emotional understanding, emotional management, emotional awareness, self awareness, social awareness, social management, inspection time, restoration of information, visual perceptual speed, production of ideas, computational thinking, machine learning, deep learning, humanoid robot.*

Termenii sunt selectați conform primei apariții a teoriilor științifice care îi promovează, **în ordine cronologică.**

Evoluția terminologiei din domeniul inteligențelor: Analiză comparativă

Multitudinea de teorii despre inteligențe au generat o serie de termeni din domeniul inteligențelor care au fost preluați în mare parte în cercetări ulterioare.

În sec. XIX în urma conturării primei teorii a inteligențelor: teoria facultăților, au apărut termenii *reasoning, memory, discrimination, imagination.*

Termenul **reasoning**, în limba română – *raționament* sau *rațiune* (P.Negulescu, 1900), face parte din prima teorie a cunoașterii – *teoria facultăților*, și a fost preluat în continuare în teoriile inițiale despre inteligență dezvoltate în perioada Primului Război Mondial, în teoriile lui L.L. Thurstone din 1930, fiind descris ca *cea ce impune un subiect să descopere o regulă sau un principiu implicat*. Acest termen a fost împărțit în **inductive reasoning** (*raționament inductiv*), **spatial reasoning** (*raționament spațial*); este termenul care a fost renumit sau reinterpretat ca *logical-mathematical intelligence* (*inteligența logico-matematică*) în teoriile inteligențelor multiple ale lui H.Gardner. **Reasoning** este printre primii termeni fundamentali din domeniul inteligențelor, pe baza cărui concept s-au dezvoltat teoriile ulterioare.

Memory (*memorie*) poate fi interpretat ca fenomen *cu sens de recuperare ascunsă a recompenselor*, dar și ca obiect, având în vedere dezvoltarea ulterioară a tehnologiilor. Apare în aceeași teorie a facultăților de F.Galton în 1883 și este preluat ca termen și concept în teoria lui L.L. Thurstone, în 1930, drept *capacitatea de a memora repede*, și a lui J.P. Guilford, în 1967 – sub forma *memory retention, memory recording* (*memorare*). În 1983, H.Gardner a preluat termenul în *Teoria inteligențelor multiple*, iar în domeniul informaticii a fost folosit pentru prima dată în 1960 de M.Galanter, G.Miller, E.Galanter și K.Pribam pentru a descrie *stocarea informațiilor în computere*. Mai târziu, în 1993, în lucrările lui J.B. Carrol a apărut un termen similar conceptual ca **restoration of information** (*restabilirea informației*).

Termenii **discrimination** (*discriminare*) și **imagination** (*imaginație*) au mai fost preluați în teoriile ulterioare, dar se constată că utilizarea lor este limitată. În teoria despre inteligența generală și factorul g a lui C.Spearman putem întâlni termeni, precum **numerical discrimination** (*discriminare numerică*) și **acoustic discrimination** (*discriminare acustică*). Dicționarul Oxford ne explică în *Psychology* că **discrimination** se referă la abilitatea de a discerne între diferiți stimuli: *The ability to distinguish between different stimuli*. Iar **imagination** a fost preluat în conceptul de **creative intelligence** la R.J. Sternberg în 1990 – teorie care, pe lângă *gândirea laterală* și *rezolvarea problemelor*, include imaginația, și care mai este menționată în lucrările și predilecțiile personalităților precum A.Einstein, P.Picasso și alții.

În prima jumătate a sec. XX au apărut termenii: *intelligence quotient, understanding, manipulation, g factor, s factor, general intelligence, mental energy, numerical ability, induction/inductive reasoning, spatial reasoning, perceptual speed, word fluency, verbal comprehension, artificial neuron.*

Odată cu elaborarea primului test de inteligență, începe să funcționeze termenul IQ – **Intelligence Quotient** – *coeficientul de inteligență*. Este vorba de coeficientul de inteligență oferit de testul dezvoltat de A.Binet și colaboratorul lui, T.Simon, în Franța în 1904, fiind numit apoi testul Stanford-Binet. Deși acest test este

printre puținele forme valide de testare a inteligenței, nu a mai fost discutată validitatea lui, poate anume pentru că este aprobat și fiabil. Abrevierea IQ este cea mai des utilizată formă a acestui termen, păstrând forma lui fonetică și scrisă, fiind împrumutat în multe limbi.

Termenul *understanding* (înțelegere; *comprehensiune*) se găsește în încercarea de a testa militarii în perioada Primului Război Mondial, printr-un test de aptitudini non-verbale. C.Spearman a folosit acest termen la explicarea ideii de inteligență generală și l-a descris ca „*a face sens*” lucrurilor sau „*a înțelege ce să faci*”, iar în teoria lui L.L. Thurstone din 1930 se regăsește sub forma *verbal understanding/comprehension* (*comprehensiune verbală*) și în dezvoltarea teoriilor despre inteligența emoțională în anii 1990 cu colaborarea lui R.J. Sternberg, J.Mayer, P.Salovey și D.Goleman, unde include *emotional understanding* (înțelegerea emoțiilor) și *social understanding* (înțelegerea altor persoane), care sunt descrise ca *identificarea propriilor emoții și a celorlalți*.

Manipulation (*manipulare*) este un termen cu care se operează cu grijă în terminologia din domeniul inteligențelor, deoarece în ultimul timp a căpătat o conotație peiorativă. El este folosit în varianta de teste de inteligență bazate pe raționamente non-verbale pentru militarii din Primul și al Doilea Război Mondial. De asemenea, este inclus în definiția lui R.J. Sternberg despre inteligență. Așa cum exprimă sensul primar din definiția la *manipulate* „*Handle or control (a tool, mechanism, information, etc.) in a skilful manner*”, acesta se referă la general la intervenția asupra unui obiect, mecanism sau asupra unor date.

În 1904 C.Spearman a publicat teoria unei *inteligențe generale* – *general intelligence*. Acest termen a fost propus împreună cu termenul *G factor*, care a fost completat de un *g factor* – *abilitate generală sau abilitate comună*, unde G factor este între diferite specii și g factor – în cadrul aceleiași specii. Factorul „G/g” este universal – capacitate înăscută. În plus, s-a dezvoltat și *S factor*, precum și *s factor* – un grup de abilități specifice cunoscute sub numele de „factorul” S/s (interspecii/intraspecii) care se obțin din mediu. C.Spearman a descris inteligența generală ca *energie mentală*. Acest concept este preluat în teoria despre inteligență a lui J.B. Carrol, în 1993.

De asemenea, în prima jumătate a sec. XX au apărut termenii *numerical ability, induction/inductive reasoning, spatial reasoning, perceptual speed, word fluency, verbal comprehension* în teoria lui L.L. Thurstone, în 1930. Aceste 7 abilități propuse de teoretician vin în completarea unei teorii anterioare. Ele se referă la abilitățile de operare cu numere și cuvinte la viteză, într-o perioadă scurtă de timp. Noutatea teoriei o reprezintă termenii *numerical ability* (*aptitudini numerice*) – concept preluat în teoria lui H.Gardner în 1983 sub forma de *logical-mathematical intelligence* (*inteligență logico-matematică*); *perceptual speed* (*viteză de percepție; viteză perceptivă*) – preluat în teoria lui E.Hunt și C.E. Lunneborg în 1973 ce include termenul *perception* (*percepție*) și a lui J.B. Carrol cu *visual perceptual speed* (*viteza percepției vizuale*), *inspection time* (*timpul de inspecție*) în teoria lui I.Dearly, în 1991, și *word fluency* (*fluența verbală*) – preluat limitat în teorii ulterioare.

Artificial neuron urma să reprezinte dezvoltarea tehnologică și evoluția calculatoarelor în 1943, când s-a propus pentru prima dată ideea de *neuron artificial*. Termenul a fost propus de W.McCulloch și W.Pitts în lucrarea lor despre asemănările rețelelor cu neuronii cerebrali și posibilitățile lor pentru calculatoare. *Artificial neuron* este în același sistem conceptual cu *neural network* (*rețea neuronală*), fiind într-o relație partitivă. Este termenul care aduce noul tip de inteligență bazată pe modelul inteligenței umane, *artificial intelligence* (*inteligență artificială*) – idee propusă de J.McCarthy în 1956 și începe o nouă revoluție în domeniul cunoștințelor și inteligențelor. Teoreticienii care au preluat noțiuni din inteligența umană și artificială și au compus termeni mai complecși au fost P.Zimbardo și R.Gerrig.

Am inclus noul nivel de inteligență, apărut datorită validării inteligenței umane în parte, în perioada a treia propusă în studiul nostru, adică în a doua jumătate a sec XX. Termenii studiați aici sunt: *artificial intelligence, cognition, divergent production, convergent production, evaluation, genetic factor, fluid ability, crystallized ability, perception, learning, problem-solving, intelligent robot, expert system, signal, information processing, neuronal center, synapse, frame, mental operation, logical intelligence, intrapersonal intelligence, interpersonal intelligence, spatial intelligence, musical intelligence, naturalist intelligence, existential intelligence, body intelligence, codification, inference, analytical intelligence, creative intelligence, practical intelligence, adaptation, mapping, emotional perception, emotional understanding, emotional management, emotional awareness, self awareness, social awareness, social management, inspection time, restoration of information, visual perceptual speed, production of ideas*. Este o perioadă fructuoasă marcată de noi teorii în domeniu și de delimitări conceptuale.

Cognition (*cogniție; cunoaștere*) este un termen general, pe care J.P. Guilford l-a folosit în 1967 ca operațiune mentală în modelul de intelect care descrie procesul de acumulare a cunoștințelor. Mai târziu, ideea este preluată de E.Hunt și C.E. Lunneborg în 1973 prin noțiunea **learning** (*învățare*), care acoperă la general aceeași descriere. Rădăcina termenului **cognition** a fost folosită ca hiperonim în denumirea științelor cognitive, cognitivismului, inteligenței cognitive ș.a.

În teoria lui J.P. Guilford mai figurează termenul **production: convergent production** (*producție/(gândire) convergentă*) și **divergent production** (*producție/(gândire) divergentă*) ce se referă la două fenomene opuse, precum: *găsirea unei singure soluții și găsirea unei multitudini de soluții creative*. Noțiunea **production**, deja în altă formă – **production of ideas** (*producere de idei*) – se regăsește la J.B. Carrol în 1993.

Ultima operație mentală în teoria lui J.P. Guilford din 1967 este **evaluation** (*evaluare*). Este descris fenomenul de analiză a rezultatelor. Considerăm că teoreticienii s-au limitat să îl preia în forma lui inițială.

Genetic factor (*factorul genetic*) este un termen inclus de P.E. Vernon în 1969 în descrierea influenței sau factorilor ce contribuie cel mai mult la inteligență. Se referă la *ereditabilitate* și la transmiterea acelei inteligențe generale prin gene. Această teorie a fost preluată în studii ulterioare – în mod indirect, în 1971, de către R.Cattell prin teoria *abilităților fluide și cristalizate: fluid abilities și crystallized abilities*. Aspectul fluid al acestei teorii spune că inteligența este o capacitate de bază datorată potențialului genetic. În timp ce acest lucru este afectat de trecut și de noi experiențe, teoria cristalizată este capacitatea care rezultă din experiențe, învățare și mediul inconjurator. Acești termeni au fost preluați în teoria lui J.B. Carrol în 1993 sub forma de **fluid intelligence** (*inteligență fluidă*), care coincide ca sens cu descrierea din teoria anterioară.

Abilitatea de **problem-solving** (*rezolvarea problemelor*) a fost pusă în prim-plan odată cu evoluția tehnologiilor și a fost inclusă, de către A.Newel și H.A. Simon în 1972, ca abilitate/criterii după care se poate verifica eficiența mașinilor de calcul. Întreaga teorie presupunea că un agent trebuie să eficientizeze identificarea informațiilor relevante și filtrarea informațiilor irelevante în procesul de rezolvare a problemelor. În al doilea rând, odată ce informațiile relevante au fost identificate, agentul trebuie să decidă ce să facă cu ele. Pentru a face acest lucru, el trebuie să rezolve problema despre cum alege și combină comportamentul corect și adaptativ dintr-un număr tot mai mare de posibilități sau pentru a învăța asociații importante și abilități într-o perioadă limitată de timp. În al treilea rând, trebuie să se dea rapid și eficient răspunsuri corecte. Și, în al patrulea rând, în timp ce face acest lucru, agentul trebuie să găsească o soluție generală. Acest model a fost introdus în programul inventat de ei – *General Problem Solver*. Și H.Gardner a inclus în 1983 **problem-solving** în teoria inteligențelor multiple, ca fiind inclusă automat în cadrul inteligențelor. **Problem-solving** a redevenit folosită ca termen și în teoria lui R.J. Sternberg, J.Mayer și P.Salovey în 1990, ca abilitate conexă cu inteligența socială/interpersonală.

În acest timp au început să fie create diferite obiecte, mașinării și, respectiv, au fost descoperite noi concepte, ceea ce a generat noi termeni din domeniul informaticii și inteligenței artificiale. Putem cita în acest sens termenii **intelligent robot** (*robot inteligent*) – este o mașinărie care execută automat sarcini complexe și se aseamănă la formă unei ființe umane, denumirea vine de la M.Minsky dată în 1972; **expert systems** (*sisteme expert*) – sistem de calcul bazat pe inferințe logice, termen apărut în 1980 la E.Feigenbaum; **frame** (*frame; cadru*) – șablon, cadru de gândire, termen prezent în teoria lui H.Gardner din 1983.

În același timp, în scrierile lui A.E. Hendrickson din 1982 s-au conturat termeni precum **signal, information processing, neuronal center, synapse**, care veneau în completarea noilor concepte tehnologice și ca fundament teoretic din biologie pentru acestea. Teoreticianul conturează procesele de transmitere a *semnalului, procesarea informațiilor prin centrii neuronali și arhitectura sistemelor de sinapse*. Aceasta pare o zonă din care pot fi aduse contribuții mari în direcția înțelegerii inteligenței fiziologice. Termenii s-au evidențiat în mod limitat ca tip al vreunei teorii a inteligențelor, ulterior – mai mult ca o explicație la acest fenomen biologic.

Noile inteligențe din teoria inteligențelor multiple ale lui H.Gardner din 1983 aduc termeni ca *intrapersonal intelligence, interpersonal intelligence, musical intelligence, naturalist intelligence, existential intelligence, body intelligence*. Sunt precursoare ale teoriei inteligenței emoționale și parte a acesteia, un domeniu de referință în lucrarea noastră.

Intrapersonal intelligence (*inteligență intrapersonală*) se referă la cunoașterea proprie și aplicarea acestor cunoștințe. Aceste concepții se reiau în teoriile lui R.J. Sternberg, J.Mayer și P.Salovey, apoi a lui D.Goleman în 1990. Doar că de această dată sub forma de **self awareness**, având același sens.

Interpersonal intelligence (inteligență interpersonală) se referă la abilități interpersonale, sociale și la aplicarea lor. Acest termen este reluat în teoriile lui R.J. Sternberg, J.Mayer și P.Salovey, apoi în cea a lui D.Goleman din 1990 sub formă **social awareness** (cunoaștere socială), **social management** (management social; gestionarea relațiilor).

Acești termeni au în comun în teoria lui D.Goleman din 1990 cu alți termeni: **emotional understanding** (care de asemenea poate fi segmentat în **emotional perception**, **emotional learning**, **emotional management**). Face legătura între cele două tipuri de inteligență de mai sus și le confirmă (explică). De aici și termenul nou pentru o **emotional intelligence** (inteligență emoțională). Acest tip de inteligență a început a fi studiat încă din perioada Primului Război Mondial, apoi studiile au fost completate cu teoriile lui L.L. Thurstone, J.P. Guilford, E.Hunt, C.E. Lunneborg, A.Newell, H.A. Simon, A.E. Hendrickson, H.Gardner, R.J. Sternberg, J.Mayer și P.Salovey. Termenul s-a conturat când J.Mayer și P.Salovey au definit termenul ca **abilitatea de a percepe emoțiile, accesul și generarea emoțiilor conforme proceselor cognitive și gestionarea emoțiilor pentru susținerea evoluției emoționale și intelectuale**. Termenul este folosit în continuare sub forma adjectivelor **affective** (afectiv) sau **cognitive** (cognitiv) în tehnologii informaționale la descrierea unor calcule bazate pe indici ai afectivității umane.

Inference (inferență) face parte din teoria lui R.J. Sternberg încă din 1985 și presupune un **raționament prin abducție care explică faptele**. Acest termen continuă linia de sens a termenului **inductive reasoning** (raționament inductiv) al lui L.L. Thurstone din 1930.

Mapping este un termen care se referă la **fenomenul de organizare a cunoștințelor** în mod conștient de către un subiect și este parte a studiului lui R.J. Sternberg din 1990. În limba română acest termen se împrumută din engleză pentru echivalență completă. Este printre pușinii termeni într-adevăr polisemantici din domeniul cognitiv. Se folosește în mai multe domenii, atât interconectate, cât și diferite: inteligență artificială, neurologie, geodezie, statistică ș.a. Este reluat, prin urmare, în mai multe domenii, mai ales în sec. XXI.

În sec.XXI, odată cu dezvoltarea noilor concepte în informatică, s-au confirmat termeni, precum: **machine learning**, **deep learning**, **computational thinking** și **humanoid robot**.

Machine learning și **deep learning** sunt termeni utilizați în lucrările lui P.Zimbardo și R.Gerrig în 2010 cu referire la psiholingvistică și tehnologiile informaționale. **Machine learning** (învățare automată) și **deep learning** (învățare profundă) sunt termeni care se referă la sisteme de calcul care învață date, reguli și chiar algoritmi (în cazul la **machine learning**) și învățare de noi raționamente în decursul funcționării programelor (în cazul la **deep learning**). În prezent, acești termeni se folosesc pe larg, constatăm chiar că ei au dezvoltat un întreg sistem conceptual în relații de hiponimie și hiperonimie clare și putem presupune că urmează să se dezvolte în continuare.

Printre cele mai recente concepte ingineresti și din inteligența artificială se regăsește **humanoid robot** (robot umanoid). Fiind prima dată menționat în 1972, **humanoid robot** mai mult se referă la primul robot inteligent, dar cu includerea unei componente afective și sociale. Cel mai **umanoid** și avansat robot a fost lansat în 2017. Acesta a fost programat cu/include o mare parte din componentele inteligenței umane și a devenit un termen cu o intensiune mai mare în ultimul timp.

Schimbând direcția dinspre terminologia domeniului inteligenței artificiale spre domeniul inteligenței umane, extragem termenul **computational thinking** (gândire computațională) care a migrat din informatică prin logica inversă – de la informatică, înapoi spre logica umană (se referă la înțelegerea comportamentului uman și asistarea, prezicerea acestuia într-o activitate pornind de la principii informatice verificate). Este prezent în teoria lui P.Zimbardo și R.Gerrig din 2010 și nu sunt dovezi că a mai fost preluat ca formă în alt subdomeniu sau dacă a fost modificat.

Reterminologizarea în terminologia din domeniul inteligențelor

În urma investigației realizate asupra terminologiei din domeniul inteligențelor, observăm cazuri de **reterminologizare**. **Reterminologizare** înseamnă situațiile în care un domeniu recurge la împrumuturi de termeni din alt domeniu, iar semele esențiale se păstrează: unitatea terminologică se specializează în noul domeniu pentru a exprima un alt conținut conceptual.

Astfel de exemple în studiul nostru sunt:

- **memory** (memorie) – din biologie în informatică
- **manipulation** (manipulare) – din logică în psihologie

- *inspection time* (timpul de inspecție) – din logistică în psihologie și apoi în informatică
  - *neuron* (neuron) – din biologie/neurologie în informatică
  - *neural network* (rețea neuronală) – din biologie/neurologie în informatică
  - *problem-solving* (rezolvarea problemelor) – din matematică spre informatică și apoi în psihologie
  - *frame* (frame: *cadru*) – din psihologie în informatică
  - *intelligence* (intelență) – din psihologie în informatică
  - *mapping* (*mapping*) – din geodezie în statistică, informatică, biologie/neurologie, psihologie, lingvistică.
- Analizând aceste exemple, se confirmă caracterul *interdisciplinar* al termenilor din domeniul inteligențelor.

Concluzii

În domeniul inteligențelor cognitivă, emoțională și artificială se distinge un limbaj specializat, având la bază trei domenii concrete, determinat de seme care se păstrează în plan diacronic, atât prin reterminologizare, cât și prin contiguitate; au termeni cu caracter interdisciplinar, care sunt în relații de contiguitate și pe plan sincron; termenii se regăsesc în texte din mai multe niveluri de specializare, fiind destinați atât specialiștilor din domeniile respective, cât și unui public larg.

Referințe:

1. BINET, A., SIMON, T. *A method of measuring the development of the intelligence of young children*. Lincoln, IL : Courier Co, 1911.
2. CARTER, P. *Cartea completă a testelor de inteligență*. București: Meteor Press. 2007. 208 p.
3. CARTER, P. *The complete book of intelligence tests*. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005. 205 p.
4. GARDNER, H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligence*. New York: Basic Books, 1983.
5. GOLEMAN, D. *Emotional Intelligence*. New York: Bantam, 1995.
6. GUILFORD, J. P. *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGrawhill Book Co, 1957.
7. HENDRICKSON, A.E., HENDRICKSON, D.E. *The psycho-physiology of intelligence in Eysenck*. Berlin: Springer-Verlag, 1982.
8. SPEARMAN, C. "General Intelligence" Objectively Determined & Measured. In: *American Journal of Psychology*, 1904, no15, p.201-293.
9. STERNBERG, R.J. *Encyclopaedia of Human Intelligence*. New York, NY: Macmillan, 1984.
10. VERNON, P. E. *Intelligence and Attainment Tests*. London: University of London Press, 1960.
11. *Inter-Active Terminology for Europe – Terminologie Interactivă pentru Europa*: Disponibil la <https://www.iate.europa.eu>
12. *Oxford Advanced Learner's Dictionary (Oxford Dictionaries)*: disponibil la <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>

Date despre autor:

Cristina NICHITA, doctorandă, Școala doctorală Studii de Lingvistică Romano-Germanică și Literatură Universală și Comparată; asistent universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: nichita.cr@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4228-864X

Prezentat la 16.12.2020